

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

YTTRANDE

2015-06-11 Ärendenr:
NV-02663-15Näringsdepartement
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se

Er ref: N2015/2191/J

Yttrande över SOU 2015:15 *Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring*

Sammanfattning

Naturvårdsverket vill särskilt framföra att:

- Strategin bör bredda det ekonomiska perspektivet för att på så sätt stärka och lyfta fram *samhällsekonomiska* konsekvenser.
- Strategin bör ta in ekosystemtjänstperspektivet tydligare.
- Föreslagna förenklingar gällande exempelvis godkännande av växtskyddsmedel bör följas upp så att hälsa och tillstånd för människa och miljö inte riskeras.
- I regeringens kommande livsmedelsstrategi bör den allt större efterfrågan på produkter som har tagits fram med hänsyn till miljö och djurvälstånd uppmärksammas. Åtgärder för att stödja denna utveckling, även på utbudssidan, bör eftersträvas.

Naturvårdsverkets ställningstagande

Övergripande

Naturvårdsverket konstaterar att strategin fokuserar på en begränsad del av det företagsekonomiska perspektivet som den dominerande förutsättningen för näringsens konkurrenskraft (matproduktion). Naturvårdsverket vill framhålla att statens roll inte bör vara att säkra en enskild branschs konkurrenskraft. Däremot kan staten ha ett intresse av att värna en viss bransch på grund av strategiska överväganden (matproduktionssäkerhet exempelvis i ett förändrat klimat) eller på grund av att branschen medför kollektiva nyttigheter. Naturvårdsverket anser därför att strategin också tydligare bör ta in det samhällsekonomiska

perspektivet. På så sätt skapas en mer komplett och rättvisande bild av utmaningen att skapa en hållbar och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring.

Naturvårdsverket anser att beskrivningen av den pågående strukturrationaliseringen såsom en effektivitetsvinst inte är helt oproblematiske. Exempelvis kan storleksrationalisering medföra en ökad koncentration av djur och därmed stallgödsel vilket kan leda till ökad geografisk koncentration av näringsämnen i jordbruksmarken och risk för utlakning av näringsämnena. Det kan också leda till mer ensidiga växtföljder där djurhållningen försvinner vilket kan ge förändringar i jordarnas bördighet och ökade problem med växtskadegörare. Storleksrationaliseringen riskerar också att slå främst mot områden där jordbruket har den största positiva effekten på miljön i form av biologisk mångfald samt att göra landskapet mer enformigt.

Naturvårdsverket anser att strategin inte tillräckligt synliggjort svenskt jordbruks bidrag till en god miljö, i form av ekosystemtjänster, biologisk mångfald och ett varierande kulturlandskap. Jordbruket är givetvis avgörande för att miljö kvalitetsmålet *Ett rikt odlingslandskap* ska kunna nås, men även för *Ett rikt växt- och djurliv*. Här är det ofta företaget i områden där den traditionella företagsekonomiska lönsamheten är låg, som är viktigast. Naturvårdsverket föreslår därför att strategin tydliggör och framhåller att även ekosystemens tjänster ska betraktas som en del av en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. Naturvårdsverket anser inte att detta står i strid med riktlinjen att inte öka bidragsberoendet, utan det handlar om att rätta till en marknadsimperfection. Vissa tjänster som jordbruket levererar kan i ökad grad hanteras på en befintlig marknad (tex turism) medan andra kräver nya insatser för att nå samhällsekonomiskt optimum. Båda delarna bör belysas i strategin.

Strategin beskriver i avsnitt 5.5 hur svenska konsumenter värderar produkter med höga krav på miljö och djurvälstånd. Avsnittet utmynnar i ett förslag om att Livsmedelsverket och Jordbruksverket får ett uppdrag att sammanställa och tillgängliggöra fakta om säkra livsmedel och svensk livsmedelsproduktion. Naturvårdsverket anser att strategin i större utsträckning bör uppmärksamma och stödja det växande intresset och efterfrågan på produkter med höga krav på miljö och djurvälstånd. Här har svensk produktion en marknadsfördel och utbudet av exempelvis ekologiska produkter måste öka markant för att möta den växande efterfrågan från både offentlig och privat konsumtion. Se även Naturvårdsverkets avslutande synpunkter rörande den kommande livsmedelsstrategin.

Regler och villkor

Naturvårdsverket anser liksom utredningen att prövningsprocessen för tillståndsprövning i vissa fall är lång och kostsam. Fokus bör vara att säkerställa att alla branscher behandlas lika samt att miljöskyddet inte försämras.

Växtskydd

Utredningen föreslår att Kemikalieinspektionen får i uppdrag att till regeringen redovisa hur handläggningen av ärenden om godkännande av växtskyddsmedel kan förenklas. Naturvårdsverket anser att det är av största vikt att det tydligt framgår av uppdraget att de förenklingar som föreslås i en sådan utredning inte får innebära ökade risker för människors hälsa och miljön.

Naturvårdsverket konstaterar att skatten på bekämpningsmedel kan leda till att den ekologiska odlingens konkurrenskraft försämras gentemot övriga EU. Fysikaliskt verkande produkter som skulle kunna användas i ekologisk odling blir inte godkända i för användning i Sverige eftersom producenterna av sådana medel inte tycker det finns tillräckligt stort incitament för att söka om godkännande.

Utredningen bedömer att fler godkända preparat inte leder till en ökad användning av växtskyddsmedel och att miljöbelastningen kan minska om fler växtskyddsmedel blir tillgängliga på marknaden. Naturvårdsverket anser att risken för ökad miljöbelastning bör bevakas och följas upp i arbetet med att genomföra de delar av utredningens förslag som syftar till att öka antalet tillgängliga växtskyddsmedel.

Naturvårdsverket ser positivt på utredningens förslag till utökade satsningar på forskning, utveckling och innovation för ett effektivt och hållbart växtskydd och anser att dessa satsningar särskilt bör fokusera på förebyggande växtskyddsmetoder och icke-kemisk bekämpning.

Tillståndsprovning

Naturvårdsverket är inte negativ till förslaget att Jordbruksverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten ges i uppdrag att ta fram en ny vägledning för handläggning av tillstånd och anmälan av verksamhet med animalieproduktion. Däremot bedömer Naturvårdsverket det som tveksamt om en ny vägledning är svaret på att komma tillrätta med långa och kostsamma provningsprocesser.

Naturvårdsverket bedömer inte att förslaget om att ta bort kravet på samrådsförfarande skulle ge någon särskilt stor effekt på provningsprocessens längd och kostnad. Det finns inget obligatoriskt samrådsförfarande för anmälningspliktig verksamhet. Det som gäller är att vid anmälan ska den kommunala nämnden, enligt 26 a § FMH, bedöma om verksamheten ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet ska nämnden förelägga om tillståndsprovning. Endast då utlöses reglerna om exempelvis samråd. Om förslaget gäller förfarandet enligt 26 a § FMH så är det dessutom inte möjligt med den föreslagna förändringen enligt MKB-direktivet eftersom direktivet kräver att det görs en bedömning av om det behövs en miljöbedömning.

Regeringens kommande livsmedelsstrategi

Näringsdepartementet välkomnar särskilt synpunkter på hur innehållet i betänkandet förhåller sig till regeringens kommande svenska livsmedelsstrategi. Naturvårdsverket ser positivt på att strategin arbetas fram med hjälp av dialogmöten runt om i landet och vill därtill understryka att strategin bör uppmärksamma och stödja den allt större konsumentdrivna efterfrågan på produkter som har tagits fram med hänsyn till miljö och djurvälstånd. Åtgärder för att stödja denna utveckling, även på utbudssidan, bör eftersträvas.

Beslut om detta yttrande har fattats av vikarierande generaldirektör Eva Thömelöf.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschef Martin Eriksson, föredragande, enhetschef Gunilla Sallhed, handläggare Jenny Oltner.

årdsverket

Martin Eriksson

Kopia till
Miljö- och energidepartementet